

Vào ngày th Hai cu i cùng c a tháng 5, ng i M k ni m l Chi n Sĩ Tr n Vong, t ng nh đ n các chi n sĩ đã hy sinh trên kh p các m t tr n

k t sau cu c n i chi n Nam B c 1860. Ngày này cũng là đ p đ ng i Vi t nh đ n nh ng ng i đã n m xu ng trong cu c chi n v a qua. Ông Vũ Văn L c, Giám đ c t ch c IRCC i San Jose, California trao đ i v i VOA v Nghĩa Trang Quân Đ i Biên Hòa n i v n còn 16.000 m ph n quân nhân mi n Nam vào tháng 4 năm 1975.

Hình: IRCC / T ng “Th ng T c” tr c c ng Nghĩa Trang Quân Đ i Biên Hòa b g t s p sau 1975

VOA: Xin ông cho bi t s liên h g a t ch c IRCC c a ông và Nghĩa Trang Quân Đ i Biên Hòa?

Ông Vũ Văn L c: IRCC là c quan đ nh c c a ng i di dân. Bên c nh đó, tôi có th c hi n m t vi n b o tàng thuy n nhân Vi t Nam C ng Hòa t i San Jose. Trong vi n b o tàng, tôi có nhu c u th c hi n l ch s và mô hình c a nghĩa trang quân đ i Vi t Nam C ng Hòa, thành ra c quan này là cái duyên c a tôi.

Tr c năm 75 tôi là m t trong nh ng ng i có liên h đ n vi c xây đ ng nghĩa trang này, chúng tôi có theo dõi đ bi t các đ n ti n c a nghĩa trang cho đ n bây gi .

VOA: Cách đây m y năm, Th t ng Vi t Nam đã ký quy t đ nh dân s hóa nghĩa trang này,

quy t đ nh này có ý nghĩa gì và k t qu c th cho t i gi này ra sao?

Ông Vũ Văn L c: Tôi nghĩ các ông y đã đ n lúc ph i làm nh ng tôi nghĩ bi n thành nghĩa trang nhân dân thì ch ng đi đ n đâu c , b i vì cái ý nghĩa quan tr ng nh t là nh ng ng i chi n binh mi n Nam, khi ng i ta n m xu ng trong nghĩa trang đó, ng i ta không th bi n thành nhân dân đ c. Các ông y làm nh v y là l m c m, cho nên t lúc đó chúng tôi đã yêu c u nó ph i là m t di tích l ch s c a chi n tranh, v n luôn luôn là nh ng ngôi m và nghĩa trang c a phía quân l c Vi t Nam C ng Hòa, nh v y m i đúng.

Th c ra thì có v nh h đã nhìn nh n có s ki n đó, nh ng h mu n b ngo t sang phía khác. Trên th c t có m t đi m nh th này: h ch a có hành đ ng tàn nh n là b c đi ch khác hay là di t n.

N u đó là m t nghĩa trang nhân dân thì s gi ng nh các nghĩa trang nhân dân khác trên đ t n c. Có th m t ngày nào đó, n u có nhu c u mu n gi i t a thì v n gi i t a đ c. Nh ng n u là m t di tích l ch s c a chi n tranh đ l i thì vi c gi i t a có th không th th c hi n đ c.

Thêm n a, đã là nghĩa trang nhân dân thì s theo quy ch c a nghĩa trang th ng, t c là ai mu n b c m đ m đi ch khác cũng đ c, mu n chôn thêm ng i vào đó cũng đ c. Nh v y ch đ vài ch c năm s có dân th ng chôn ó; th thì ý nghĩa c a m t nghĩa trang quân đ i trong m t th i k chi n tranh hoàn toàn m t h t.

VOA: Cũng cách đây m y năm, c u Phó T ng th ng Vi t Nam C ng Hòa Nguy n Cao K cũng kêu g i Vi t Nam xét i v n đ Nghĩa Trang Biên Hòa khi ông y v Vi t Nam, ông có ghi nh n k t qu nào v l i kêu g i này hay không?

IRCC / M t góc c a Nghĩa Trang Quân Đ i Biên Hòa tr c năm 1975

Ông Vũ Văn L c: Tôi có theo dõi nhi u nh ng không th y k t qu gì c th c , mà ông K không có m t suy tính tham m u khoa h c đ u đuôi. Ông ch nói theo ng u h ng, theo nhu c u chính tr và cá nhân. Ông y cũng ch ng bi t trong đó còn l i bao nhiêu ngôi m , chia lô nh th nào, hoàn c nh th c t nh th nào.

Do nhu c u nghi n c u nên chúng tôi bi t khi chúng ta b n c ra đi năm 75 thì ó có 16.000 ngôi m , và do di n ti n t ng ngày m t x y ra thì bây gi cũng còn vào qu ng 11.000. Nh v y đang còn m t s đ t tr ng có th ch n c t thêm đ c qu ng b n năm ngàn ng i n a. Còn nhà máy n c Bình An thì bên c ng s n h cho đóng vào ngay chính gi a khu nghĩa trang, làm cho con đ ng đi t c ng nghĩa trang đi qua Đ n T Sĩ t i Nghĩa Dũng Đ ài b c t ra. Xong h m m t c a hông nh đ cho m i ng i vào thăm. Tính ch t h làm ch ng có gì g i là đàng hoàng c .

Vì th tôi nghĩ ông K cũng ch a t o đ c m t nh h ng gì và cũng không bi t mình đòi h i cái gì cho đúng đ n và làm cái gì cho nó rõ ràng c . Ông ch nói có tính cách chính tr mà thôi.

VOA: Ông v a nói nghĩa trang bây gi đã m c a cho m i ng i vào thăm. Hi n nay vì c thăm vì ng này đã d dàng hay v n còn khó khăn nh tr c?

Ông Vũ Văn L c: Nói m t cách công bình thì không khó khăn nh ng cũng r t l m c m. Ch ng h n nh không gi ng m t nghĩa trang dân s th c s , nó v n t o ra s nghi ng và thân nhân

vào thăm vi ng không tho i mái, ph i ghi tên, ph i tr l i xem thăm ngôi m nào, ở đâu. Nh ng cái đó không gi ng m t di tích l ch s mà cũng không gi ng m t nghĩa trang th ng.

Còn m t đi m quan tr ng nh t là b i vì không có s gìn gi đàng hoàng nên có cây m c gi a ngôi m , đ ng xá có c m c, thành ra tôi có m t c mong là ch ng c n xây c t b ng m t ngân kho n l n lao gì, ch c n gi cho cây c đ ng tàn phá nghĩa trang; r i nhiên h u, l ch s đ n m t giai đo n nào ng i h i ngo i hay trong n c còn m m thân nhân có th có c h i ch n ch nh cho đàng hoàng.

VOA: M i đây, nhà s h c T Chí Đ i Tr ng đ ngh Qu c h i Vi t Nam công nh n Nghĩa Trang Biên Hòa là ch ng tích l ch s qu c gia, ông nghĩ sao v đ ngh này?

IRCC / Bia m h h ng c a H s Lê Văn C nh

Ông Vũ Văn L c: Cái đó ph i là m t di tích c a qu c gia. Đ nh t, đ nh th chi n, chi n tranh Nam B c c a M , hay b t c m t cu c chi n tranh nào, khi có m t n i t p trung chôn c t nh ng t sĩ nh v y thì đ ng nhiên nó ph i là m t di s n l ch s c a qu c gia.

Nh ng th c tình mà nói, cái này nó n m trong Chính Tr B , ch còn Qu c h i thì tôi ch có hy v ng gì. Cái này ph i do đ ng c ng s n ph i nhìn ra v n đ r i đ n chính ph ph i làm.

h i ngo i này mình ph i v n đ ng các chính ph thông qua Qu c h i các n c thì m i có th đ c, thành ra tôi cũng có biên th cho nhi u ông Dân bi u và Th ng ngh sĩ M , nói v i h bây gi chúng tôi là công dân M , và đó là nh ng m m c a thân nhân chúng tôi thì các ông ph i l u ý ch .

Nh ng lậ dĩ nhiên v n đ nầy ch a ph i là u tiên c a h . Tôi c mong toàn th kh i h i ngo i và c ng i trong n c cùng nhau v n đ ng, b i vì k c các chi n binh đ i ph ng c a chúng tôi h cũng ph i nhìn nh n nh th .

Cu c chi n tranh Nam B c c a Hoa K là m t bài h c v tính ch t văn minh c a m t n c là luôn luôn ph i tôn tr ng nh ng ng i ch t, cho nên ba m i m y b n ch c năm sau thì t t c nh ng t sĩ c a mi n Nam r i rác đ u đ c đ a vào trong nghĩa trang qu c gia Arlington c a liên bang chôn c t. H làm cũng đàng hoàng l m. Vì t Nam mu n h c đòi văn minh th gi i thì cũng ph i làm nh v y.

VOA: Theo ông, gi i pháp lý t ng đ i v i Nghĩa Trang Biên Hòa nên theo h ng gi i quy t nh th nào?

Ông Vũ Văn L c: Bây gi tôi nghĩ ng i c ng s n h có nh ng khó khăn n i t i, nh ng h v n có th ti n t ng b c m t. Th nh t là tuyên b đó là di s n l ch s qu c gia.

Th hai, các ông y ph i di t n ngay nhà máy n c đá Bình An đang n m chinh ình ngay gi a nghĩa trang, làm sao m t di s n qu c gia mà có m t nhà máy ch n đ ng vào nghĩa trang đ c.

Th ba, không c n ph i xây c t l i cho nó hoành tráng, ch c n gi cho nó có căn b n đ nhiên h u nh ng b c k ti p, có th con cháu c a các li t sĩ đã ch t t t s làm l i.

Khi chúng tôi đi kh i Sài gòn thì ó còn 16.000 ngôi m , bây gi đã c i táng đ c ít nh t 5.000; và cũng còn m t s đ t tr ng n a. N u theo đúng ki u trên th gi i ng i ta làm, thì nh ng li t sĩ đ c chôn r i rác ó kh p n i, khi tìm đ c thì h đem vào c i táng ó.

Bây gi nh ng chi n sĩ Vi t Nam C ng Hòa ch t trong lúc b tù c i t o ó các n i, n u bây gi mu n c i táng t nh ng mi n xa xôi thì cũng ph i đ c chôn ó. L dĩ nhiên, gia đình hay b n bè có th làm, không c n chính ph c ng s n ph i làm. Nh v y nó m i tr thành m t di s n qu c gia m t cách rõ ràng, th hi n đ c tình ng i Vi t Nam nói chung cho các th h t ng lai.

Cũng có th ngay c nh ng ng i nh chúng tôi có th c i táng đem v chôn đó. Tôi cũng s n sàng r t mong khi tôi ch t tr v n m đó, gi ng nh nh c sĩ Nam L c đã đ t trong m t bài hát **“xin cho tôi m t m ph n, bên ngàn chi n h u c a tôi.”**